

2021-09-03

Dnr Komm2021/00648/S 1985:A

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar avseende betänkandet Ombuds tillgång till vård- och omsorgsuppgifter och förenklad behörighetskontroll inom vården (SOU 2021:39)

(dnr S2021/04713)

Statens medicinsk-etiska råd (Smer) har i uppdrag att belysa medicinsk-etiska frågor ur ett övergripande samhällsperspektiv. Smer kommenterar endast de förslag som är av särskild vikt utifrån detta perspektiv.

Sammanfattning

Smer tillstyrker förslagets utformning, men anser att det bör vara obligatoriskt för regionerna att tillämpa bestämmelserna att kunna medge ombud elektronisk tillgång till patientuppgifter och sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation.

Avsnittsvisa kommentarer

Ombuds elektroniska tillgång till patientuppgifter och sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation

Bestämmelsen har utformats som en möjlighet för vårdgivare att använda. De som inte vill använda möjligheten att ge ombud elektronisk tillgång, behöver inte göra det. Utredningen redovisar att som en konsekvens av det kommer förslaget därför inte i sig att medföra några obligatoriska kostnader för regioner, kommuner eller företag. Enligt utredningen får varje region, kommun och företag istället avgöra att inför en eventuell användning av regelverket göra en avvägning mellan å ena sidan kostnader och andra konsekvenser och å andra sidan vad som står att vinna.

Smer anser att förslagen, om de tillämpas, stärker den enskilde patientens möjligheter till en god och säker vård genom att hen kan få stöd av en person

hen har förtroende för med att tolka och använda information om sin vårdssituation vid kontakt med vården. Personer som på olika sätt har nedsatt möjlighet att själva värdera och hantera sådan information, stärks i vårdssituationen. Smer anser att förslagen utformats så att den enskildes integritet är väl skyddad. Patientens samtycke krävs för att ett ombud ska få tillgång till uppgifter om honom eller henne och ett sådant samtycke kan återtas när som helst. Det är endast fysiska personer som patienten personligen känner som kan medges tillgång till hans journaluppgifter. Patienten ska också kunna begränsa den elektroniska tillgången till uppgifter registrerade efter ett visst datum eller vid en viss vårdenhet eller klinik. Sådana begränsningar ska patienten kunna begära, ändra eller upphäva när som helst och av vilket skäl som helst. Det är alltså patienten som ska få välja vilka patientuppgifter denne vill att någon annan ska ha elektronisk tillgång till. Utredningen föreslår även att hälso- och sjukvårdspersonal ska vara skyldig att till vårdgivaren genast anmäla misstankar om att patientens medgivande inte ger uttryck för dennes fria vilja. Vårdgivaren får då möjlighet att utreda om misstanken är befogad och överväga om den elektroniska tillgången ska avbrytas. Enligt utredningen ska vårdgivaren även få kontrollera vilka fysiska personer som getts elektronisk tillgång till många olika patienters uppgifter för att på så sätt få indikationer på om patienterna inte känner den som getts elektronisk tillgång personligen.

Smer anser att det är problematiskt att förslaget föreslås vara frivilligt. Det motiveras visserligen utifrån den kommunala självstyrelsens princip och är utformat på ett liknande sätt som förslagen i Informationsöverföring inom vård och omsorg (SOU 2021:4) om en ny lag om sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation och kvalitetsuppföljning, men Smer anser att det finns en risk att den förbättring utredningen ser ett tydligt behov av inte kommer att genomföras jämnt i hela Sverige.¹ I de regioner som inte har tekniska eller ekonomiska förutsättningar riskerar patienter med behov av hjälp med sina vårdärenden att gå miste om det. Det finns idag vissa möjligheter för patienter att på olika sätt få hjälp av sina anhöriga gällande vårdokumentation, men utredningen visar att de bedöms som otillräckliga och att det finns ett behov av en förändring till det bättre.

Smer anser sammanfattningsvis att förslaget är utformat så att det skyddar den enskildes integritet och självbestämmande och att fördelarna med

---

¹ | Smers remissvar på det betänkandet ansåg Smer att den nya lagen borde vara obligatorisk, se <https://smer.se/wp-content/uploads/2021/05/smers-remissvar-sou-2021-nr-4-pdf-1.pdf>.

förslaget som är i patientens intresse överväger eventuella risker, men att förslaget bör vara obligatoriskt att tillämpa.

Elektronisk tillgång till Socialstyrelsens register över legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal

Smer anser även att förslagen om tillgång till uppgifter i Socialstyrelsens register över legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal (det s.k. HOSP-registret) om legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal stärker patientsäkerheten. Att arbetsgivare och myndigheter som har till uppgift att anställa respektive utöva tillsyn över hälso- och sjukvårdens personal har tillgång till aktuella och fullständiga uppgifter om dessa, bidrar till en säkrare vård.

De uppgifter om hälso- och sjukvårdspersonal som föreslås göras elektroniskt tillgängliga för allmänheten, är begränsade till uppgifter om personen har en viss yrkeslegitimation. Om en myndighet eller offentlig vårdgivare har behov av ytterligare information för att kunna utföra sina uppgifter, får Socialstyrelsen medge elektronisk tillgång till vissa uppgifter genom direktåtkomst eller annat elektroniskt utlämnande. Socialstyrelsen ska också få besluta att medge en privat vårdgivare tillgång till uppgifter i registret genom annat elektroniskt utlämnande än direktåtkomst. Socialstyrelsens beslut om elektronisk tillgång ska fattas efter samråd med Integritetsskyddsmyndigheten och kan inte överklagas. Den som får elektronisk tillgång får inte behandla personuppgifterna för något annat ändamål än det för vilket de lämnats. Avsikten är att förslaget ska ge myndigheter och offentliga vårdgivare samma elektroniska tillgång som idag.

Som en konsekvens av förslaget föreslår utredningen att tre nya ändamål för behandling av personuppgifter i HOSP-registret införs. Uppgifterna ska, för att möjliggöra sökfunktionen på internet, få behandlas för att ge allmänheten upplysning om hälso- och sjukvårdspersonals behörighet. Vidare ska uppgifterna få behandlas för att framställa statistik om hälso- och sjukvård enligt lagen (2001:99) om den officiella statistiken. Slutligen ska uppgifterna få behandlas för att kontrollera hälso- och sjukvårdspersonals identitet och behörighet vid handläggning av ärenden om dispens från begränsningar av förordnande och utlämnande av läkemedel.

Smer bedömer att förslagen gällande HOSP-registret kan bidra till en ökad patientsäkerhet. Smer anser att det är rimligt att allmänheten enkelt kan kontrollera om en person som utger sig vara legitimerad yrkesutövare också verkligen är det. Smer anser vidare att genom att förslaget är utformat på ett

sådant sätt att endast nödvändiga uppgifter kommer att göras tillgängliga för allmänheten respektive myndigheter och arbetsgivare utifrån deras ansvar och uppgifter, innebär förändringarna inte något intrång i legitimerade yrkesutövares personliga integritet.

Remissvaret beslutades vid ordinarie sammanträde den 3 september 2021.

I beslutet har deltagit Michael Anefur, Åsa Gyberg-Karlsson, Ulrika Jörgensen, Dag Larsson, Sofia Nilsson och Anton Nordqvist, samtliga ledamöter i rådet.

I beredningen av ärendet deltog även Göran Collste, Titti Mattsson, Kerstin Nilsson, Olle Olsson, Bengt Rönngren, Marie Steen, Nils-Eric Sahlin och Mikael Sandlund, samtliga sakkunniga i rådet.

En arbetsgrupp bestående av Kerstin Nilsson, Göran Collste och Olle Olsson har bistått sekretariatet i beredningen av ärendet. Ulrika Axelsson Jonsson, utredningssekreterare, har varit föredragande.

För rådet,

Åsa Gyberg-Karlsson

Ledamot i Statens medicinskt-etiska råd